

СПАлар Союзунун
бюллетени

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СУУ ПАЙДАЛАНУУЧУЛАР АССОЦИАЦИЯЛАРЫНЫН СОЮЗУ

Ноябрь, 2015-ж., № 16 чыгарылышы

СПА кабарманы - Вестник АВП

***Рассматривая леса и фермерские хозяйства вместе:
Поддержка прав и достойного существования лесохозяйственных
и сельскохозяйственных производителей в Азии***

***Фермерлердин үй-бүлөөлөрүнүн жерге ээлик кылган
укуктарын коргоо үчүн жер ресурстарын башкаруунун
жетектөөчү принциптерин (жбжп) илгерилетүүдөгү
тоскоолдуктар жана мүмкүнчүлүктөр***

Ассоциация фермеров Азии
для Устойчивого развития
сельской местности

Табийгатта баары кооз, суу табийгатта эң кооз

Жер-жерлерде суу пайдалануучулардын саны 482ге жетип, 736,8 миң гектар сугат жерлерине суу берүү жана ички чарбалык сугат тармагын тейлөөнү жүргүзүп, дыйкандарды суу менен камсыз кылуу колго алынды.

Суу пайдалануучулар ассоциациясы белгилүү айрым сугат тармагын пайдалануу жана күтүү максатында, айыл чарба багытындагы жерлерди сугат суу менен камсыз кылууда коомдун кызыкчылыгы үчүн аракеттенген коммерциялык эмес уюм болуп эсептелет.

Бирок, азыркы кезге чейин элдин калың катмарларында суу чарба мекемелери турса, андан тышкары дагы бир суу пайдалануучулар ассоциациялары (СПА) деген уюм түзүүнүн кереги барбы деген түшүнбөстүктөр орун алып келе жатат.

Биринчиден, суу чарба мекемелери бул мамлекеттик сугат тармагын тейлөө, өз убагында ондоо жана сууну суу булактарынан алуу менен, суу пайдалануучулардын аймагына чейин жеткирип жана бөлүп берүү жумуштары менен алектенген уюм. Алар мурдагы колхоз-совхоздун чегине чейин гана сугат суусун жеткирип, бөлүп берүүнү камсыз

кылат жана ошого гана мамлекет тарабынан ирригациялык кызмат акысы үчүн каражат эсебинен мамлекеттик сугат тармагы тейленет. Ал эми ички чарбалык сугат тармагын кармоого жана тейлөөгө акча каражаты каралбаган.

Экинчиден, жер реформасынын жүрүшү менен ички чарбалык сугат тармагы (мурдагы колхоз-совхоздордун каналдары) ээсиз жана кароосуз калып, аны кармоо, тейлөө үчүн жаңы бир уюм түзүү зарылчылыгы келип чыккан. Мындай уюм болуп суу пайдалануучулар ассоциациялары эсептелет.

Үчүнчүдөн, СПАлар дүйнөлүк тажрыйбага таянып түзүлүп жатат. СПАны анын тейлөө алкагында жашаган жана айыл чарба жери бар дыйкандар биргелешип түзүшүп, өз алдынча коллективдүү чечим менен башкарышат. Бирок, бүгүнкү күндө СПАны дыйкандар өздөрү түзүп, башкарууну колго алып, өздөрү үчүн кызмат кылышы керек экендигин толук түшүнүшө беришпейт.

Ошондуктан, ички чарбалык сугат тармактарын сактап жана мындан ары жакшыртуу менен пайдаланууну колго алуу максатында жер-жерлерде СПАларды түзүү жана бекемдөөнү колго алуу – жалпыбыздын милдетибиз.

Рассматривая леса и фермерские хозяйства вместе: Поддержка прав и достойного существования лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей в Азии

Между управлением лесным хозяйством и фермерством существует очень тесная связь. И леса, и фермы являются источником продовольствия (получаемого как из растений, так и из животных), питания, здоровья и средств к существованию фермерских семейств. Кроме того, леса – это источники горючего, электричества, воды и лекарственных средств. Леса украшают и вносят свой вклад в биоразнообразие той или иной местности.

Множество женщин-фермеров и мужчин-фермеров в Азии живут в лесных районах или возле них, при этом они занимаются сбором и производством пищи, дров и других продуктов в лесах. Более того, они выращивают сельскохозяйственные культуры возле лесов, и часто пытаются увеличить свой доход, работая в области услуг и производства продуктов на базе фермерских хозяйств и лесоводства. Множество людей, живущих в лесах, также задействованы в сельском хозяйстве. Из 17 организаций-членов Ассоциации фермеров Азии (АФА) в 13 странах в 10 организациях девяти (9) стран есть члены или партнерские фермерские группы, живущие на территории леса или возле него.

В данном докладе рассматривается ситуация фермеров, живущих в лесной местности или рядом с ней, т.е. в лесных ландшафтах. В документе также рассматриваются проблемы, с которыми сталкиваются лесные и сельскохозяйственные производители в Азии, и представлены их инициативы и рекомендации по решению этих проблем. Содержание данного документа составлено по результатам девяти национальных семинаров-обсуждений (проведенных членами АФА в Индонезии, Филиппинах, Камбодже, Мьянме, Вьетнаме, Непале, Монголии, Бангладеш, Кыргызстане) с участием 250 человек, а также по результатам региональных обучающих заседаний по обмену опытом с участием 52 представителей из 15 организаций-членов АФА и партнеров в 12 странах.

Согласно ФАО, «сельскохозяйственные и лесные производители – это женщины и мужчины, мелкие фермеры, коренное население и местные сообщества, которые тесно связаны с лесами и фермами, расположенными в лесных ландшафтах. Такие производители выращивают, ухаживают, собирают урожай и перерабатывают большое разнообразие товаров из природных ресурсов для их использования в качестве средств к существованию и для продажи на местных, национальных и международных рынках».

Насколько важен лесохозяйственный сектор в Азии?

С экономической точки зрения, лесохозяйственный сектор важен для экономики и общества во многих странах Азии. В 2011 г., в секторе произ-

ведено 62 миллиона тонн продовольствия, включая недревесные лесные продукты животного и растительного происхождения. Это самый высокий показатель среди основных регионов мира. "В тот же самый год 6,9 миллионов людей были обеспечены работой в данном секторе."

Леса Азии – это основной поставщик древесной продукции. В 2011 г. валовая стоимость, полученная от лесного хозяйства и лесозаготовок, а также производства пиломатериалов, деревянных панелей, бумажной и целлюлозной промышленности, составила 260 миллиардов долл. США. К тому же леса являются источником дров и топлива, что позволяет миллионам семей, особенно в бедных сообществах, готовить себе пищу и кипятить воду.

Важность этого сектора для Азии объясняется тем, что большой процент земельных ресурсов во многих странах региона покрыт лесами. Только в Юго-Восточной Азии, площадь лесов составляет двадцать-пять (25%), что составляет семьдесят два процента (72%) от общих земельных ресурсов во всех странах, за исключением Сингапура. Один из самых больших мангровых лесов в мире это Сундарбан в Бангладеш.

С какими проблемами сталкиваются лесохозяйственные и сельскохозяйственные производители?

Отсутствие доступа к лесным ресурсам, контроля над ними и их использованием. Лесохозяйственные и сельскохозяйственные производители не являются владельцами лесных площадей, хотя некоторым из них правительство дало право на использование лесных ресурсов и управление ими. Многие фермеры, которые живут в лесной местности, не имеют прав на использование, управление и продажу древесной и недревесной лесной продукции

Большинство лесов находятся в государственной собственности по причине их значимости как ключевых природных ресурсов, например, в Брунее, Камбодже, Мьянме и Сингапуре. Защита прав фермеров и лесохозяйственных производителей на владение землей различается в разных странах в зависимости от качества и систематичности законов и земельной политики, а также от потенциала и готовности правительств выполнять эти законы и политики. В некоторых странах, таких как Филиппины, Малайзия и Индонезия, разрешено частное владение лесными площадями, хотя процент такой земли очень маленький от общей площади лесов.

В Индонезии существует совместное соглашение между четырьмя правительственными агентствами – сельского хозяйства, лесного хозяйства, аграрной реформы и населения – его целью является оказание помощи бедным сообществам в получении доступа к правам на землю. Однако, множество лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей считают, что трудно предоставлять административные доказательства права владения на землю. Так как у них нет подтверждения прав владения, зачастую местная полиция считает их нарушителями порядка, когда они остаются в лесах.

В Бангладеш Программа социального лесоводства должна признавать права владения людей в районах, объявленных заповедными лесами.

В программе социального лесоводства, сельчане в основном работают в качестве смотрителей деревьев, что является частью их одной трети партнерства.

Выселение и смещение. Многие фермеры, живущие в лесной местности, сталкиваются с выселением и смещением по причине (1) захвата земли компаниями и государственными чиновниками, (2) крупных проектов, таких как, строительство плотин, угольных электростанций, разработка месторождений, экономические зоны, которые вытесняют фермеров и коренные народности или (3) законов о природоохранной территории, которые не учитывают интересы людей, уже живущих на таких территориях. Например, в Камбодже существует 420 законов, указов, административных приказов и политик, разработанных для защиты лесов и поддержки бедных сообществ. Однако, члены сообществ из провинции Мондопкири, Прэахвихеа, Поусат, Кампонгспы и Капонгчанг сообщают, что правительственное осуществление

политики предоставления земель в аренду, которая дает большим компаниям права на фермерские и лесные земли на 50 лет, привела к захвату земли, истощению рыбных ресурсов и к вырождению леса".

В Таиланде, лесохозяйственные производители и фермеры вытесняются из своих земель, так как множество лесных районов преобразованы в объекты туризма. В Филиппинах планируется строительство огромной плотины, что угрожает домам и благосостоянию 1 465 семей, преимущественно коренного этноса Агта-Ремонтадо.

Вырождение и вырубка лесов, уязвимость лесов перед изменением климата. Растущая потребность в лесных продуктах, продовольствии, убежище, сырье и других товарах оказывает большое влияние на лесные ресурсы. Вырубка и вырождение леса ухудшают состояние лесов Азии

и ставят под угрозу устойчивость благосостояния людей из фермерских и лесных хозяйств.

Влияние изменения климата, которое выражается в повышении температуры, сезонных изменениях осадков и в экстремальных погодных явлениях, приводят к большим потерям во многих сообществах, находящихся в лесной местности/1'. Без надлежащей поддержки адаптации, фермеры и лесоводы находятся под угрозой дальнейшего вытеснения из мест обитания по причине климата.

В Монголии около 1.2М га лесов страдают от самовозгорания из-за сухого климата, тогда как около 96,000 га лесов поражены червями и насекомыми, а 900 га подвержены заболеваниям.

В Бангладеш правительство в рамках Программы социального лесоводства предлагало сельчанам сажать иностранные и экзотические виды деревьев, но было доказано, что это вредно для сельско-

хозяйственных земель. Такие деревья потребляли очень много воды, приводя к дефициту воды. Жители Ходадатпура предпочли выращивать местные фруктовые деревья и лечебные травы, которые могут служить источниками фруктов и древесины. К сожалению, с ними не консультировались при разработке программ, которые отрицательно повлияли на них.

В последние годы усиливается интерес к способности лесов способствовать уменьшению выбросов парниковых газов. Обсуждения о снижении выбросов из мест обезлесения и вырождения лесов вызвали дебаты о том, как эти инициативы могут повлиять на лесных и сельских производителей.

Малые доходы и нестабильные рынки. В лесной местности преобладает бедность. Люди, живущие в местах с высоким процентом лесонасаждений, характеризуются как беднейшие из бедных. Большинство лесохозяйственных и сельских производителей не могут заработать на необходимые нужды, такие как еда и продовольствие, убежище, услуги здравоохранения и образование.

У многих до сих пор отсутствуют знания о маркетинге и развитии организаций для производства

продуктов лесного хозяйства. В коммуне Йен До во Вьетнаме сельские жители сочетают фермерство и животноводство в лесной местности. Есть потребность в древесной продукции, но фермеры коммуны не могут достичь соответствия спецификациям такой продукции из-за отсутствия технической поддержки, информации о рынках сбыта и капитала. Так как у них нет кредита и капитала, их ресурсы очень ограничены, они не могут расширить и разнообразить производимую продукцию.

Они также не могут назначить более высокие цены за продукцию, потому что доступ к технологии переработки их продукции, которая помогла бы повысить цену, ограничен или вообще отсутствует. Из-за бедности в фермерских хозяйствах лесной местности, молодые люди не хотят работать в сельско- и лесохозяйственном секторе, вместо этого ищут не фермерскую работу. Во Вьетнаме сельские и лесные производители из Даймо и Йен До отмечают, что всего

20% и 31 % молодежи решили продолжать работу в сфере сельскохозяйственного и лесохозяйственного производства и услуг.

Слабая физическая и социальная инфраструктура в лесистых районах.

Множество лесных площадей располагаются в удаленных районах, где слабое электропитание и связь, плохие дороги. Все это затрудняет доступ в такие районы и оказание базовых услуг таких, как обучение в школах, центры здоровья и рынки. В Непале сельские и лесные производители отмечают отсутствие основной инфраструктуры:

дорог и транспорта, связующих их с рынками. Все эти ограничения ухудшают их способность увеличить объемы производства, занять рынки и улучшить доходы и благосостояние.

Ущерб от диких животных. Реальность такова, что сообщества живут в природных лесных парках

или возле них. В селе Наябелани возле Национального парка Читван в Непале, фермеры жалуются на то, дикие животные, в частности носороги, тигры, змеи, обезьяны и дикие птицы заходят на фермы и уничтожают сельскохозяйственные культуры. Руководство национального парка предоставило электрические провода для ограды, но их недостаточно, чтобы отгородить поля целиком. Кроме этого, существует колебание напряжения. В Японии настолько густые леса, что под деревьями не растут трава, поэтому дикие животные такие, как олени выходят из лесов и питаются на близлежащих фермах. Сельскохозяйственные производители теряют каждый год около 12 миллиардов йен (\$98 млн.) из-за диких животных.

С какими основными проблемами сталкиваются сельскохозяйственные и лесохозяйственные производители?

Существует четыре основных проблемы – области, в которых проверяют способности правительств и людей и решаются вопросы, тревожащие фермеров в лесных местностях.

Создание нормативно-правовой базы для эффективной реализации социального лесоводства/лесоводства сообществ, поддерживающего все 5 прав.

Хотя во многих странах региона есть политики по фермерскому хозяйству и лесам, большая их часть осуществляется не эффективно. Более того, некоторые из них противоречат друг другу и во многих случаях их толкование предвзято по отношению к бедным и выступает в пользу больших компаний. Права, которые могут быть даны людям, живущим в лесах и возле них, могут включать:

- доступ: право доступа в леса
- пользование: право получать лесные ресурсы (древесные и недревесные)
- управление: право регулировать структуру внутреннего пользования или трансформировать ресурсы

- исключение: право решать, кто может и кто не может использовать ресурсы

- отчуждение: право пользоваться, продавать, брать в аренду или использовать землю в качестве залога, включая продажу всех других прав

Страны-члены АСЕАН (Ассоциации государств Юго-Восточной Азии) имеют обязательство дать эти права минимум 15.9 миллионам местных жителей. Однако, прогресс очень медленный. Мьянма достигла всего 4% цели, Индонезия - 5%, Камбоджа - 9%. В Филиппинах было достигнуто 45%, но после 2008 г. этой цели больше нет. Самый высокий процент достижения 95% во Вьетнаме.

С другой стороны, хотя законодательство многих стран разработано для защиты прав на землю сельских и лесных жителей, множество фермеров до сих пор не могут получить юридические инструменты, чтобы показать, что у них есть права управлять лесохозяйственными и сельскохозяйственными землями и использовать их.

Продвижение устойчивого управления лесным и сельским хозяйством, включая устойчивость и адаптацию к изменению климата. По мере роста населения и экономики, растет и потребность в земельных и природных ресурсах – для жилья, производства, горнодобывающей промышленности и туризма среди прочих других. Точно так же, растущий спрос на сельскохозяйственные и лесные продукты оказывает давление на лесные ресурсы. Каждый день деревья вырубаются для удовлетворения потребностей людей в лесе, жилье, строительстве, топливе, энергии и в других продуктах. Во имя развития правительство строит мега-плотины или разрешает разработку больших горнодобывающих проектов в лесных районах. Все это приводит к изменению статуса лесных земель и вырубке, способствуя обезлесению, деградации и потере биологического разнообразия.

Как поддержать, сохранить или защитить лесные и сельскохозяйственные ресурсы, одновременно удовлетворяя законные потребности людей среди усиливающихся эффектов изменения климата - на самом деле большая проблема. На Тайване лесные фермеры стали богатыми потому, что они могут вырубать деревья и продавать их, но они неправильно использовали леса - они просто вырубали и не сажали новые деревья. Тайваньские леса сейчас защищены импортом лесных ресурсов и остановкой механизмов аренды в лесных районах. В Японии лесное сельское хозяйство не является больше занятием, никто не заботится о лесах и ни использует лесные ресурсы, так как Япония может приобретать лесную продукцию в других странах по более низким ценам. Но такая зависимость от лесных ресурсов других стран дает путь к эксплуатации лесных ресурсов в странах Юга; и, следовательно, не может быть устойчивой.

Существует также проблема в повышении согласованности государственных политик. В Бангладеш правительство осуществляет программы социального лесоводства, чтобы поддержать лесные сообщества и получить преимущества от способности лесов функционировать в качестве естественной защиты от циклонов и приливных волн. В то же время правительство стимулирует людей высаживать деревья, раздавая образцы фруктов и древесины, а также сорта, устойчивые к засолению почвы. Однако, правительство также ввело деревья акашони и эвкалиптовые деревья, которые сельские жители считают опасными для окружающей среды и угрожающими биоразнообразию лесов Бангладеш. Кроме того, даже в то время как государство делает все это, оно также проводит проект угледобычи, который грозит уничтожить мангровые заросли в лесу Сундарбан. Это проти-

воречивая позиция ослабляет эффективность правительства в решении проблем деградации леса и окружающей среды.

Изменение климата является общей проблемой для всех стран региона. Последствия изменения климата и стихийные бедствия угрожают сельскохозяйственным и лесным системам. В Таиланде фермеры отмечают, что в первый раз нет воды в плотинах из-за засухи. Это оказывает влияние на их доступ к воде для бытовых нужд и для производства. Особенно сложно приходится женщинам, поскольку они пытаются управлять домашним хозяйством и фермами при наличии очень малого количества этого драгоценного ресурса.

Изменение климата также подрывает основные цели развития, такие, как искоренение голода и нищеты. Фермеры Непала отмечают, что влияние изменения климата на фермы и лесохозяйственное производство усугубляет отсутствие продовольственной безопасности, поскольку многие из них не в состоянии производить достаточное количество продуктов питания и сельскохозяйственной продукции для собственного потребления и на продажу. В Мьянме фермеры в лесных районах сообщают о продолжающемся падении доходов в свете негативных последствий изменения климата на фермерское и лесохозяйственное производство.

Все это подчеркивает необходимость реализации инициатив адаптации к изменению климата, в частности, для фермеров лесных районов. Фермеры Кыргызстана также выразили необходимость повышения осведомленности людей о конвенциях и инициативах ООН, касающихся изменения климата и как они могут быть использованы для содействия адаптации к изменению климата в странах. Дискуссии по этому вопросу в настоящее

время ведутся в переговорах по Рамочной конвенции ООН об изменении климата.

Улучшение позиций фермеров лесных районов на рынке через справедливые рынки, а также через организации, управляемые фермерами для добавления стоимости, переработки и маркетинга продуктов лесного хозяйства.

Существует много лесных ресурсов и с помощью соответствующих предпринимательских навыков, капитала, технологий и средств, фермеры через свои группы могут получать больше доходов от добавочной стоимости этих ресурсов, либо через прямой маркетинг продукции.

Значительное участие в процессах принятия решений. Сельскохозяйственные и лесные производители, особенно женщины, редко имеют право голоса в местных и национальных процессах принятия решений, в частности по вопросам, затрагивающим средства к существованию и благосостояние своих общин. Их интересы и положение не представлены надлежащим образом и учитываются при разработке национальных законов, что приводит к политике, которая наносит ущерб их благополучию. Например, сельскохозяйственные и лесохозяйственные производители отмечают, что политика Камбоджи экономических концессий на землю не прошла интенсивные слушания с ключевыми заинтересованными сторонами, особенно с теми, которые наиболее пострадали от этого решения правительства. Огромные экономические концессии на землю, которые возникли в результате этого закона, не дают возможности поколению фермеров использовать земли и осуществлять над ними контроль. Фермеры Непала также подчеркнули необходимость того, чтобы у них было право голоса в проектах, направленных на помощь им. Например, они отмечают, что их интересы не всегда представлены в исполнительных комитетах проектов Лесоводства сообществ. Это ограничивает их возможность работать с правительством при разработке сельскохозяйственных и лесных программ и инициатив, которые действительно бы отвечали их потребностям.

Отсутствие участия фермеров в процессах принятия решений лишает правительства возможности подключить фермеров к местным знаниям о лесных районах и системах. В Бангладеш правительство ввело деревья акашони и эвкалипты из Австралии в рамках проекта социального лесного хозяйства. Тем не менее, сельскохозяйственные и лесные производители отмечают, что эти сорта де-

рева являются вредными для окружающей среды и несут угрозу биоразнообразию лесов в Бангладеш. Этой проблемы можно было бы избежать, если бы правительства вовлекали заинтересованные стороны в процесс разработки и реализации лесных программ.

Какие инициативы сейчас предпринимаются правительствами для решения этих проблем?

Существуют инициативы правительств региона по поддержке лесных и сельскохозяйственных производителей. Есть государственная политика и программы, направленные на помощь им в защите прав на землю, на обеспечение их основными услугами поддержки, чтобы они могли справиться с последствиями изменения климата, а также в решении проблем обезлесения и ухудшения окружающей среды. Некоторые правительства тесно сотрудничают с международными организациями развития при разработке и реализации проектов лесного хозяйства. Например, в Кыргызстане правительство осуществляет проект со Всемирным банком, ЛСА и ГИЗ по восстановлению лесов и устойчивому управлению лесами. В Монголии государство предоставляет семьям саженцы в рамках своей кампании, чтобы поощрить семьи посадить, по крайней мере, два дерева. Этот проект реализуется с ГИЗ и Всемирным фондом дикой природы, чтобы поддержать группы лесопользователей.

Фермерские организации также осуществляют следующие инициативы:

В Индонезии фермеры Южон Кулонга самоорганизовались в Союз пчеловодов Южон Кулонга или STUK (сокращение на языке Бахаса) в 2009-2010 г. Они прошли обучение технологиям устойчивого сбора меда в Сети лесного пчеловодства Индонезии. Данная сеть также помогла STUK в прямой поставке меда в некоторые розничные магазины. Затем две другие организации Алианси Пенати Индонезии и Индонезийский Альянс органиче-

ских продуктов также помогли STUK с маркетингом их медовых продуктов и в получении Системы коллективной гарантии. В 2015 г. STUK получил заказы на

2 000-3 000 бутылок натурального меда от Индонезийской компании. Однако, STUK столкнулся с некоторыми проблемами такими, как (1) изменение климата, которое влияет на урожайность, когда в долгий сезон дождей лесные цветы сминаются.

С другой стороны в долгий засушливый период лесные цветы выделяют меньше нектара; (2) замена главного руководителя близлежащего природного парка, что отрицательно влияет на безопасность людей при сборе и обработке меда, (3) наличные средства для фермеров для переработки их продукции.

В Японии существует движение по возврату практики «сатояма», которая означает «села с окружающими лесами».

Система сатояма была традиционным способом использования лесных ресурсов, ухаживая за ними коллективно. В системе сатояма фермеры сажают деревья в ожидании того, что их дети будут когда-то использовать их древесину для домашних целей. Система сатояма исчезла 40 лет назад при наступлении индустриализации и последующем переходе к дешевым лесным продуктам.

В Монголии группы лесных пастухов сотрудничают с программой правительства по защите и восстановлению леса путем «очистки» лесов и посадки молодых саженцев каждый год.

В Непале, Филиппинах, Камбодже и Мьянме фермерские организации проводят кампании по гарантированию прав безземельных крестьян и коренного населения путем повышения осведомленности об их законных правах, проведения юридических тренингов, оказания юридических услуг, лоббирования эффективных политик и прямых действий (таких как съезды) перед лицами, принимающими решения. Фермеры, выращивающие чай в Непале также начали сажать деревья.

В Кыргызстане группы лесопользователей и водопользователей организовали национальную лесную платформу, заинтересованную во вовлечении правительства в лесной сектор.

Какие политики и программы должны быть приняты, чтобы помочь лесохозяйственным и сельскохозяйственным производителям преодолеть эти проблемы?

Правительства, региональные межправительственные органы, группы гражданского общества, затронутые сообщества и организации развития играют важные роли в решении многих проблем, противостоящих сельскохозяйственным и лесохозяйственным производителям. Ниже приводятся некоторые конкретные шаги и рекомендации, которые эти организации могут предпринять, чтобы улучшить жизнь фермеров в лесных районах.

Правительства

1. Облегчение доступа населения к

земле и лесам. Обеспечение того, чтобы законы поддерживались ясными руководящими принципами и простыми процедурами, определяющими то, как сельские и лесные производители могут иметь права на землю, акты на владение, разумное управление лесами и концессию на долгосрочной основе. Правительства также осуществляют программы земельной реформы для демократизации доступа к земле, особенно в лесных районах.

2. Эффективная реализация социального лесоводства совместно с организациями лесных и сельских производителей с соответствующей политикой и бюджетом. Должна быть также синхронизация с реализацией политики и программы, относящихся к лесоводству.

3. Содействие устойчивому управлению лесами, агро-лесному хозяйству, агроэкологии, участию в инвентаризации лесов, картированию земель, снижению риска стихийных бедствий и управлению через различные тренинги с организациями сельскохозяйственных и лесохозяйственных производителей, развитие на местах образцовых ферм и лесов и предоставление стимулов для сельскохозяйственных инноваций в этих районах.

4. Принять и реализовать комплексную политику землепользования, которая определяет различные виды земель, в том числе лесных, согласно надлежащего использования. Политика землепользования также должна предоставить руководящие принципы для конкурсного использования земель и претензий на них, принимая во внимания ключевые принципы такие, как продовольственная безопасность, охрана окружающей среды и снижение бедности. Она также должна содержать положения, препятствующие беспорядочному изменению статуса сельскохозяйственных и лесных земель.

5. Институционализировать участие организаций сельских и лесных производителей в разработке, реализации и мониторинге лесных программ и политик, а также в органах, управляющих лесным хозяйством на местном и национальном уровнях.

6. Обеспечить, чтобы к точке зрения общин при-

слушались и решались их проблемы до предоставления земель в аренду частному сектору и бизнес-организациям. Правительства должны прекратить экономические концессии на землю, которые вытесняют фермы и лесных производителей и общины и представляют угрозу их средствам к существованию.

7. Требовать у частного сектора уважать и применять принципы свободного, предварительного и информированного согласия при учреждении проектов до выдачи частному сектору необходимых разрешений на начало проекта.

8. Помочь усилению организаций лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей и кооперативам через политику и программы поддержки. Данная мера включает предоставление свободы организовывать ассоциации, предоставление технологий, информации о рынке, инфраструктуры и другой необходимой помощи, чтобы они могли напрямую связываться с рынками и добавлять стоимость на лесные продукты.

Региональные межправительственные органы такие, как АСЕАН (Ассоциация государств Юго-Восточной Азии) и ЮААРС (Южно-Азиатская ассоциация по региональному сотрудничеству)

1. Установить стандарты и мониторинг реализации согласованных действий по социальному лесоводству и устойчивому лесопользованию, а также устойчивому управлению и использованию "достояния".

2. Способствовать обмену технологиями и информацией между организациями лесных и сельских производителей разных стран. Они могут включать обмен информацией и передовыми технологиями по адаптации к климату и снижению риска стихийных бедствий, переработке и использованию лесных продуктов, а также о лучших

практиках социального лесоводства и устойчивом управлении лесами.

Гражданское общество и организации лесных и сельских производителей

1. Отстаивать права заинтересованных лиц на участие в процессах принятия ключевых решений на местном, национальном и региональном уровнях, особенно для представителей организаций лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей. Поддержать сообщество во вовлечении правительства и других учреждений (АСЕАН, ЮААРС и соответствующие органы ООН), что поможет определить политику и программы воздействия на сельскохозяйственный и лесохозяйственный сектор.

2. Работать с сообществами в апробации и моделировании лучших практик устойчивого управления лесами, агро-лесоводства и агро-экологии, устойчивого производства и справедливой торговли лесных продуктов, развитии учреждений, адаптации к изменению климата и снижению риска стихийных бедствий.

3. Создание осведомленности общественности по вопросам сельского хозяйства и лесного хозяйства, а также о национальных и международных законах, договорах, политиках, затрагивающих фермеров в лесных районах. Распространение историй о лесных и сельских производителях, особенно женщинах в традиционных и социальных средствах массовой информации, чтобы получить государственную поддержку их инициатив.

4. Проведение национальных семинаров, обучения и поддержки наращивания потенциала кооперативам и фермерским организациям, а также облегчение их доступа к рынкам сбыта.

5. Вовлечение правительства, региональных

межправительственных учреждений и организаций развития для поддержки лесных и сельскохозяйственных производителей путем принятия рекомендаций, сформулированных в этом документе.

Как я могу поддержать сельскохозяйственных и лесохозяйственных производителей?

Каждый может продемонстрировать свою поддержку лесохозяйственным и сельскохозяйственным производителям следующими действиями:

1. Написать своим правительствам и в АСЕАН ЮААРС запрос о их деятельности по поддержке фермеров, живущих в лесных районах и об одобрении рекомендаций, изложенных в данном документе.

2. Связаться с фермерскими организациями в вашем районе, выделить свое время и предложить свои способности, чтобы поддержать их работу.

3. Посетить веб-сайт АФА и присоединиться к нашим инициативам для того, чтобы повлиять на лица, принимающие решения.

КОНЦЕВЫЕ СНОСКИ

i <http://www.fao.org/partnerships/forest-farm-facility/about/en/>

от 24 августа 2015 года.

ii ФАФ. Состояние лесов мира. 2014

iii Ibid

iv Ibid

v Разал Р., Фирмалино А., Гуерреро М. Влияние Экономического Сообщества АСЕАН на социальное лесоводство и торговлю лесными продуктами. 26 мая 2015 г.

vi АФА. Заседания регионального семинара по обмену опытом: Создание нашей программы для фермеров лесных районов. Янгон Мьянма, 2-3 августа 2015 г.

(неопубликованная статья)

vii FNN. Отчет-характеристика, Региональная консультация на тему “Усиление участия малых лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей женского и мужского пола в Глобальных и региональных процессах” и “Популяризация добровольных руководящих принципов по ответственному владению землями, лесным и рыбным хозяйством (VGGT) в контексте

Национальной продовольственной безопасности и некоторых аспектов управления правами на землю в Камбодже”. Август 2015 (неопубликованная статья)

viii <http://www.fao.org/fileadmin/templates/rap/files/NRE/>

Леса и адаптация к изменению климата в Азии.pd

ix ФАО. Заставляя леса работать на бедных, Организация продовольственной безопасности и сельского хозяйства, 2012

x Сундерлин В., Деви С, Пунтодево А. Бедность и леса, неперидическая серия, номер 47. CIFOR. 2007

xi Канаан, Реймонд. Расширение лесоводства сообществами. Презентация подготовлена во время регионального семинара АФА о фермерах в лесной местности. Август 2015.

Политика и программа действий для фермеров лесных районов

Проблемы, с которыми мы сталкиваемся:

- Отсутствие доступа к лесным ресурсам, контролю над ними и к их использованию
- Выселение и перемещение
- Ухудшение состояния, обезлесение и уязвимость лесов перед изменением климата
- Маленькие доходы и неустойчивые рынки лесохозяйственных продуктов
- Ненадлежащая физическая или социальная инфраструктура в сельских/лесных районах
- Ущерб от диких животных

Проблемы, с которыми мы сталкиваемся, политики и программы, которые мы будем продвигать на национальном и региональном уровнях в ответ на эти проблемы

- Создание нормативно-правовой базы для эффективной реализации социального лесоводства/лесоводства сообществ, поддерживающего все 5 прав
 - Национальная политика землепользования и водопользования
 - Свобода объединяться в ассоциации
 - Обеспечение доступа и использования земельных, водных и лесных ресурсов для малых фермеров
 - Приоритетность интересов малых фермеров лесных районов перед интересами корпораций в проектах развития
 - Свободное и предварительно-информированное согласие
 - Полное и важное участие фермеров-женщин и фермеров-мужчин лесной местности
 - Упрощенные процедуры, чтобы фермеры могли пользоваться своими правами и осуществлять их
 - Продвижение устойчивого управления лесным и сельским хозяйством, включая адаптацию к изменению климата
 - Эффективное осуществление лесоводства сообществ/социального лесоводства
 - Синхронизация реализации политики и программы по лесным, водным и сельскохозяйственным ресурсам
 - Прогноз погоды
 - Агро-лесоводство, агро-экология
 - Управление водными ресурсами (например, ка-

пельное орошение)

- Уменьшение риска стихийных бедствий и управление риском
 - Участие в инвентаризации леса и картировании земельных ресурсов
 - Улучшение позиций фермеров лесных районов на рынке через справедливые рынки, а также через организации, управляемые фермерами для добавления стоимости, переработки и маркетинга продуктов лесного хозяйства.
 - Надлежащая инфраструктура, услуги поддержки и социальные услуги фермерам в лесных районах
 - Развитие учреждения для лесных продуктов через кооперативы и ассоциации
 - Имиджевая реклама сообщества и сертификация устойчивых продуктов лесного хозяйства
 - Организация фермеров в лесных районах для достижения экономии за счет расширения производства
 - Значительное участие организаций производителей в процессах принятия решений
 - Включение и полное и активное участие женщин и уязвимых групп
 - Программы развития для женщин и молодых предпринимателей
 - Осведомленность и наращивание потенциала для управления организациями и защиты интересов

Наши основные действия

- Защита политики: вовлечение лиц, принимающих решения, через организованные и уполномоченные ФО
 - Развитие организаций на базе лесоводства, управляемых местными ассоциациями фермеров и кооперативами с непосредственной связью с руководством национальных и региональных организаций
 - Консолидация и создание новых знаний через обмен опытом и обучение, а также через поощрение инноваций

Выражение благодарности

Особое спасибо г-же Фиолете «Бобет» Коррал за документирование и ведение протоколов заседаний регионального семинара по обмену опытом: Создание нашей программы для фермеров лесных

районов, проведенного в Янгон, Мьянма, 2-3 августа 2015 г.

Особое спасибо членам АФА, которые провели национальные обсуждения по вопросам фермеров лесных районов и по добровольным руководящим принципам ответственного управления правами на земельные, рыбные и лесные ресурсы в контексте продовольственной безопасности (VGGT) - ПАКИСА-МА (Филиппины), Алианси Пенати (Индонезия), сеть организаций «Фермеры и Природа» и «Фермеры и Вода» (Камбоджа), Федерация сельского хозяйства и фермеров (Мьянма), Союз фермеров Вьетнама, Национальный форум прав на землю и Центральная Федерация чайных кооперативов (Непал), Кендрио Кришок Моитри (Бангладеш) и Союз Ассоциаций водопользователей (Кыргызстан).

РЕДАКТОРЫ: Рауль Сократес Банзуэла, Эстрелла Пенунья, Марчиано Вирола мл.

МАКЕТ: БЕБС ПАВИА, АРТ ЭНЖЕЛ ПРИНТШОП

ФОТО: ФОТОБАНК АФА

Опубликовано АФА

Выражение благодарности

Особое спасибо г-же Фиолете «Бобет» Коррал за документирование и ведение протоколов заседаний регионального семинара по обмену опытом: Создание нашей программы для фермеров лесных районов, проведенного в Янгон, Мьянма, 2-3 августа 2015 г.

Особое спасибо членам АФА, которые провели национальные обсуждения по вопросам фермеров лесных районов и по добровольным руководящим принципам ответственного управления правами на земельные, рыбные и лесные ресурсы в контексте продовольственной безопасности (VGGT) - ПАКИСА-МА (Филиппины), Алианси Пенати (Индонезия), сеть организаций «Фермеры и Природа» и «Фермеры и Вода» (Камбоджа), Федерация сельского хозяйства и фермеров (Мьянма), Союз фермеров Вьетнама, Национальный форум прав на землю и Центральная Федерация чайных кооперативов (Непал), Кендрио Кришок Моитри (Бангладеш) и Союз Ассоциаций водопользователей (Кыргызстан).

РЕДАКТОРЫ: Рауль Сократес Банзуэла, Эстрелла Пенунья, Марчиано Вирола мл.

МАКЕТ: БЕБС ПАВИА, АРТ ЭНЖЕЛ ПРИНТШОП

ФОТО: ФОТОБАНК АФА

Опубликовано при поддержке АФА

Ассоциация фермеров Азии для устойчивого сельского развития (АФА)

Каб. 206, Центр партнерства, 59 С. ул. Сальвадор, Лойола Хайтс, г. Кверзон, Филиппины
ТелеФакс: (+632) 436-4640

Эл. почта: afa@asianfarmers.org

Сайт: www.asianfarmers.org

Фейсбук: www.facebook.com/AsianFarmersAssociation

Твиттер: www.twitter.com/AsianFarmers

Том 7, № 2, август 2015

ФЕРМЕРЛЕРДИН ҮЙ-БҮЛӨӨЛӨРҮНҮН ЖЕРГЕ ЭЭЛИК КЫЛГАН УКУКТАРЫН КОРГОО ҮЧҮН ЖЕР РЕСУРСТАРЫН БАШКАРУУНУН ЖЕТЕКТӨӨЧҮ ПРИНЦИПТЕРИН (ЖБЖП) ИЛГЕРИЛЕТҮҮДӨГҮ ТОСКООЛДУКТАР ЖАНА МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨР

Ма Вин Мьянмадагы кичинекей айылдын тургуну тынчсыз. Анткени токой чарба бөлүмүнүн кызматкери алар жашаган 700 акр жер жогорку кызматтагы полициянын кызматкеринин аялына берилгендигин кичинекей баракчанын негизинде айтып, аны жана анын айылдаштарын айылдан көчүп кетүүсүн суранган. 2000-жылдан тартып ал жана анын айылдаштары буурчак, лимон, ананас, папая жана өсүмдүктөрдү өстүрө башташкан. Алар жакын аралыкта жайгашкан токойлордон отунду, даары чөптөрдү жана бамбуктун жаш бутактарын чогултуп, тиричилик өткөргөн. Айылдыктар жер бул жашыруун эмес мамлекеттик токой экенин эчак эле түшүнүшкөн. Бирок офицер азыр болсо жер кайрадан бөш жаткан жерлерге бөлүштүрүлгөн, демек, алар жеке адамга берилиши мүмкүн деп айткан. Эгерде алар кетсе, алар кайда барышат? Анын үй-бүлөөсү аман калабы? Бүгүнкү күндө, кээ бир айылдардын жетекчилери Президентке арыз менен кайрылууга даяр. Президент алардын арыздарын угат болду бекен? Аларга айылда калууга укук берилер болду бекен?

АЗИЯДАГЫ ЖБЖПНЫН КОНТЕКСТИ

Ачкачылыкты жана жакырчылыкты түп тамырынан бери жок кылуу жана айлана-чөйрөнү туруктуу пайдалануу көбүн эсе адамдар, коомчулук жана башка колдонуучулар кандай жол менен жаратылыш байлыктарын колдоонууга жана башкарууга мүмкүндүк алуусуна байланыштуу болот, өзгөчө жер, балык жана токой байлыктарын. Булар болсо алардын тамагын, жаткан жерин жана жашоого керектүү каражаттарын камсыз кылат, өзгөчө айыл жергесиндеги жакыр калктын катмарларын. Жерге ээлик кылуу системалары уламдан-улам күч алып келе жаткан жүккө кабылууда, аларга планетада көбөйүп келе жаткан калктын азык-түлүк коопсуздугун талап кылышы, ошондой эле айлана-чөйрөнүн начарлашы жана аба ырайынын өзгөрүшү менен жер, балык жана токой байлыктарынын азайышы кирет.

Коомчулук жана мамлекет жерге ээлик кылуу системалары аркылуу расмий же расмий эмес келишимдердин жардамы менен жаратылыш байлыктарын пайдаланууга адамдар, уюмдар жана башка пайдалануучулар кандай жол менен мүмкүндүк алаарын, аныкташат жана регламенттештирет. Жерге ээлик кылуу эрежелери, ким кандай байлыктарды, канча мөөнөттүн ичинде жана кандай талаптардын негизинде пайдалана аларын аныктайт.

Жерге ээлик кылууну башкаруу бул байлыктарды

пайдалануу жана көзөмөлдөө үчүн коммерциялык талаптардын өсүш абалында начар абалдагы адамдарга жана коомго бул байлыктарга шайкеш жана коопсуз пайдаланууга мүмкүндүк берүүнү камсыз кылууда чечүүчү мааниге ээ.

Мындан тышкары, жерлерге жоопкерчиликтүү ээлик кылууну башкаруу жер, балык жана токой байлыктарын адилеттүү пайдаланууга мүмкүндүк берет, адамдардын жерге ээлик кылуу укуктарын өз билгендей пайдалануудан сактайт жана талаш-тартыштар чыр-чатакка айлана электе чечилүүсүнө кепилдик берүүгө жардам берет. Начар башкаруу, бир четинен жерге ээлик кылуу чыр-чатактарына алып келиши мүмкүн, бул өз учурунда ачкачылык менен жакырчылыкка же бул байлыктарга болгон күрөштө айыгышкан чыр-чатактар аркылуу адамдардын өлүмүнө алып келиши мүмкүн.

Мына ушул өсүп келе жаткан талаптын алкагында (контекстинде) жерге ээлик кылууну

лануу укуктарын камсыз кылуу үчүн нормативдик-мыйзамдык базаны, мамлекетте ЖБЖПнын принциптери менен жоболорун кабыл алуу боюнча кээ бир айкын сунуштарды келтирет.

ЖБЖПга КАРАТА АЗИЯНЫН ЖЕР ЖАНА РЕСУРСТАРДЫ БАШКАРУУ БОЮНЧА АЗЫРКЫ САЯСИЙ АБАЛЫ

ЖБЖП жети бөлүмдөн турат. 1-бөлүм ЖБЖПны иштеп чыгуунун негизинде турган процесс жана контекст менен байланыштуу. 2-бөлүм жерге ээлик кылуу жана пайдалануу системасын башкаруудагы жоопкерчиликтүү башкаруу принциптеринин тизмегин; ээлик кылууга жана пайдаланууга карата болгон укуктарды жана милдеттерди; ээлик кылуудагы, пайдалануудагы жана кызмат көрсөтүүдөгү саясий, укуктук жана уюштуруучулук негиздерди аныктайт. 3-бөлүм жергиликтүү элдерге жана башка уюмдарга жерге ээлик кылуу жана пайдалануу укуктары жана милдеттери менен бирге, ээлик кылуунун жана пайдалануунун салттуу системасын, ошондой эле мамлекеттик секторго тийиштүү жана көзөмөлү астындагы укуктардын жана ээлик кылуу жана пайдалануунун мыйзамсыз укуктарынын берилишин жана таанылышын камсыз кылат. 4-бөлүм базарлар, инвестициялар, жерлерди бириктирүү, реституциялоо, кайра бөлүштүрүү реформалары, экспроприациялоо жана компенсация аркылуу жерге ээлик кылуу жана пайдалануу укуктары менен милдеттеринин өзгөрүүсүнө жана өткөрүлүп берилишине арналган. 5-бөлүм эсептөөнү, баалоону, салык салууну, стратегиялык пландаштырууну көзөмөлдөөнү, трансграничалык маселелерди жана ээлик кылуу менен пайдалануу укуктарына тийиштүү чыр-чатактарды чечүүнү башкарууну майда-чүйдөсүнөн бери карайт.

6-бөлүм аба ырайынын өзгөрүшүнө жана өзгөчө кырдаалдарга, анын ичинде жерге ээлик кылуу жана жер которуу боюнча чыр-чатактардын пайда болуусуна таасир берет. 7-бөлүм канткенде кызыктар тараптар ЖБЖПны алга жылдыра, ишке ашыра, көзөмөлгө ала жана башкара ала тургандыгын сунуштайт.

Бул башкаруу принциптерин Азиядагы ар түрдүү мамлекеттердин программалары жана азыркы саясаты менен салыштырууда, үч мамлекеттик изилдөө, ошондой эле регионалдык семинардын материалдары, ресурстарга ээлик кылуу жана пайдалануу маселелерин жоопту деңгээлде жөнгө салуудагы негизги көйгөйлүү багыттарды сүрөттөйт.

СПАлар Союзу (Кыргызстан), ФЭС/ФСС (Камбоджа) жана ККМ (Бангладеш) кабарлагандай, алардын мамлекеттеринин ички дүң продукциясынын орто эсеп менен алганда 20% айыл чарба үлүшүнө туура келет. Алардын жумушчу күчүнүн 60% дан ашууну айыл чарбасына туура келет. Ресурстарга жана жерге болгон тең укуктуулукту жана аларды жоопту деңгээлде башкарууну камсыз кылуу бул мамлекеттердин көпчүлүк калкынын жакырчылык деңгээлин кыскартуу үчүн маанилүү орундуу ээлейт.

Жалпысынан, кичи фермерлердин жерге ээлик кылуусуна кепилдик берүүнү жайылтуучу маанилүү мыйзамдар жана саясий чаралар иштей баштады, жана алар ЖБЖП тарабынан берилген принциптерди алга жылдырат. Бирок, бул саясатты ишке ашырууда тоскоол болуучу факторлор жана аларды бузуу али деле жетиштүү, бул бир гана пилоттук мамлекеттерде гана эмес, жана башка Азия мамлекеттеринде да жетиштүү. Кийинки таблицада кээ бир стратегиялардын аты, ошондой эле ЖБЖПга балким төп келбеген жетишпестиктер айтылган.

Мамлекет	Кээ бир стратегиялар/программалар/пландар	ЖЭПЖБПнин шайкештиги	ЖЭПЖБПнин ишке ашыруудагы көйгөй жана/же саясат
БАНГЛАДЕШ	Улуттук жерди пайдалануу саясаты (2001-ж), токойду коргоого жоопкерчиликтүү жана азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылат.	ЖБЖП, 20-бөлүм, жер, балык жана токой ресурстарын пайдаланууга ар түрдүү максаттарды калыбына келтирүү жана макулдашууну камсыз кылуу үчүн аймактарды пландаштырууну көзөмөлгө алуу жөнүндө.	ЖЭПЖБПнин 12-бөлүмүн жокко чыгарат, бул болсо мамлекет, инвесторлор жана улуттар аралык корпорациялар пайдалануу кеңдерди казып алуу, шаардаштыруу жана айлана-чөйрө жана өнүктүрүү долбоорлоруна бөлүнгөн инвестицияларга караштуу адамдардын мыйзамдуу негизде жерди пайдаланууга болгон укуктарын бузбоого милдеттендирет. 80,000 гектардан ашуун айдоого жарактуу жерлер жыл сайын азайууда жана башка максаттар үчүн колдонулууда. Буга мисал болуп 2013жылы мамлекет тарабынан РАМПАЛ электр станциясынын ишке кирүүсүн бекиткен, ал болсо болгону Сандербанс токоюнан 14 чакырым аралыкта жайгашкан. Бул болсо абалды бузган болуп саналат,

			<p>анткени мындай долбоорлор экологиялык сезгич аймакта 25 чакырым аралыктан алыс жайгашышы керек.</p> <p>Аңгыча Фулбари көмүр казып алуу долбоору 135 чарчы километрге чейинки көмүрдү ачык казып алуу боюнча чоң жер участкаларын сатып алышат, алар азык-түлүк коопсуздугуна коркунуч туудурат, физикалык жана экономикалык жактан 220,000 фермерлерди жана жергиликтүү калкты сүрүп чыгарат.</p>
	<p>Айыл чарба жерлерин жөнгө салуу жана башкаруу стратегиясы, 1997-ж)</p> <p>Жерди реформалоо саясаты (1972-ж)</p>	<p>Ж Б Ж П н ы н</p> <p>15-бөлүмү, кайра бөлүштүрүү реформалары аялдар менен эркектерге жер, балык жана токой ресурстарына ээ болууга тең мүмкүнчүлүк берүүгө кепилдик бериш керек.</p>	<p>1.5% гана айыл чарба жерлери (мамлекеттик жерлер) бөлүштүрүп берилген, 68.8% айыл тургундарынын азыркыга чейин жери жок. Көп саясий эрк талап кылынат.</p>
	<p>Токой ресурстарын башкаруу саясаты (1994-ж), Калктын токойчулукка катышуусу, улуттук парктар, жаратылыш парктары, коргоо өсүмдүктөрү, агротойчулук боюнча программалар</p>	<p>ЖБЖПнын 9-бөлүмү</p>	<p>Элдердин жер, балык жана токой ресурстарына болгон салттык укуктарын мамлекет тарабынан коргообо, сыйлабоо жана тануу ЖЭПЖБПнин колдонмосуна каршы келет.</p> <p>Токой чарба департаментинин (ТД) кызматкерлери жергиликтүү калкты токойлуу жерди калыбына келтирүү боюнча долбоорду мыйзамсыз ишаракеттер менен бузган деп күнөөлөшкөн. Токой чарба департаменти менен жеке шериктердин ортосундагы жер участкторун ижарага берүү боюнча чыр-чатактар мурункудай эле чечиле элек.</p> <p>Токой чарба программалары боюнча адамдардын токой запастарына ээ болуу укугун таануу, ошондой эле бул программалардын айынан ээликтен ажыратылган алардын укуктарын акырындык менен калыбына келтирүү дагы деле төмөнкү деңгээлде.</p>
	<p>Суу саясатын колдонууга мүмкүндүк алуу.</p> <p>Улуттук суу ресурстарын башкаруу саясаты (1999, 2013-ж.)</p> <p>Жалмахал (суу объектери) башкаруу саясаты (2009-ж.)</p>	<p>ЖБЖПнын 9-бөлүмү “башка топтордун” (аларга балыкчыларды кошкондо) салттарына негизделген жерди пайдалануу системасын коргойт.</p>	<p>Суу объектилерин мамлекеттик территория деп жарыялап жатат, бирок аларды жеке менчиктен жана ижаралоодон сактабай эле. Жергиликтүү департаментте же социалдык камсыздоо кооперативинде катталган үлүшсүз калган балыкчылардын тобуна суу объектилерин ижарага берүү.</p> <p>“Башка уюмдардын” салттуу негизде жерге ээлик кылуу максатын коргоо коомдогу аябай кедей балыкчылар үчүн оор жана кымбат, бул болсо ЖБЖПнын 9-бөлүмүнө (балыкчыларды ресурстар менен камсыздоого мүмкүнчүлүк алууга) кедерги болот.</p>
	<p>Өнүктүрүү пландары</p> <p>Мамлекеттик инвестициялык план (2011-2020-ж.)</p> <p>2021-жылдагы көрүнүш: 6-чы жана 7-чи беш жылдык план (2010-2020-ж.)</p>	<p>ЖБЖПнын 12-бөлүмү инвестициялык модельдер инвесторлор үчүн жерге ээлик кылуу жана пайдалануу укуктарын чоң масштабта которууга алып келберин сунуштайт.</p>	<p>ӨИП (Өлкөнүн инвестициялык планы) кайра бөлүштүрүү саясатын ишке ашырууда экономикалык өсүшкө түрткү берет. Көп өлчөмдөгү инвестициялар кичи өндүрүүчүлөрдүн жерге болгон укугун сыйлооруна жана кичи жер ээлерине инвестициялык жардам берүүсүнө инвестициялык булактар кепилдик бербейт.</p>

	Жергиликтүү элдердин саясаты Нагпур ижаралоо мыйзамы (1908-ж.) Мамлекеттик жерге ээ болуу жана ижаралоо мыйзамы (1950-ж.)	ЖБЖПнын 9-бөлүмү салттык негизде ээ болгон укуктарды, салттык системаларды жана институттарды жана ата-бабалардан калган жерлерди таныуу аркылуу жеке шериктердин жерге болгон укугун коргоодо мамлекеттин милдеттери жөнүндө	Эки мыйзам тең “уруусу бардан” “уруусу жок” элдерге түздүк жерлерди өткөрүп берүүгө уруксат бербейт жана жерлерди өткөрүп берүү үчүн округдук комиссардын уруксаты талап кылынат.
	Аялдардын жерге болгон укуктары	Өзүнчө бөлөк мыйзам жок	Мурастык укук, социалдык тажрыйба жана патриархат аялдардын жерге ээлик кылуу укугун кабылдабайт
КАМБОДЖА	Жер мыйзамы (2001-ж.)	ЖБЖПнын 3В бөлүмү – мыйзамдын нормалары жөнүндө	2006-жылдын 3-августундагы Королдун Жарлыгы өкмөткө каалаган мамлекеттик жерди мамлекеттик жеке менчик жерге которушуна уруксат берет, бул боюнча жер мыйзамынын жоболорун бузат.
	Жер мыйзамынын жана 2003-жылдагы №19 мыйзамдык актынын алдындагы социалдык жер концессиясы (СЖК)	ЖБЖПнын, 3В бөлүмү - айкындуулук, жана 8.7 бөлүмү - жерге ээлик кылуучу укуктарды бөлүштүрүүнү камтыган саясий чараларды жарыялоо жөнүндө. 14.4. бөлүмү колдоо кызматтарын көрсөтүү жөнүндө	СЖКнын потенциалдуу алуучулар чечим кабыл алуу процесстери тууралуу чанда гана кабардар болушат, ошону менен, алар СЖКны алуу мүмкүнчүлүгүнөн ажыратылат. Жаңы кыштактарга көп учурда инфраструктуралар, мектептер жана медицина борборлору сыяктуу, суу алуу мүмкүндүгү чектелген же жок, бир канча кыштак комитеттеринин объектилери жолдор менен базарларга чыгууга мүмкүнчүлүгү жок алыскы аймактарда жайгашкан.
	Экономикалык жер концессиясы	ЖБЖПнын 3В бөлүмү – көзөмөлгө жана эсепке алуу жана 12.1 бөлүмү – жоопкерчиликтүү инвестициялык саясат жөнүндө	ЭЖКнын грантын алуучулар мыйзамды бузганын же алардын талап кылуу укугун өткөрүп берүүсүн кепилдөөчү механизмдери бул жакта жок.
КЫРГЫЗСТАН	Жер кодекси (1999-ж.)	ЖБЖПнын 3-бөлүмү - Жалпы принциптер жөнүндө ЖБЖПнын 3В.4 бөлүмү – Гендерлик теңдик, 4.4 бөлүмү – гендерлик сезгичтик жана башка гендер боюнча жоболор жөнүндө 14.4. бөлүмү колдоо кызматтарын көрсөтүү жөнүндө	ЖБЖП адамдарга багытталган болуп эсептелген болсо, ал эми жер кодекси жана башка өкмөттүн жерге байланыштуу эрежелери менен жоболору техникага багытталган болуп эсептелет. Бул болсо Кыргызстандын өтмөк экономикалык мамлекет болгондугуна байланыштуу болсо керек, өзгөчө жерге ээлик кылууну башкаруу. Чыр-чатактар өзгөчө кең казуу тармактарында аргасыздан пайда болот, анткени жаңы жерге байыр алуучулар менен жергиликтүү калктын көйгөйү начар (же такыр) эсепке алынбайт, өзгөчө жерди которуп берүү учурларында. Мыйзам үй-бүлөөдөгү экономикалык мартабасы жок аялдардын укугун тийиштүү даражада коргобойт; Бул болсо жер участкаларын бөлүштүрүү боюнча чечимдер гендерлик стереотиптен жана дискриминациядан алыс болооруна кепилдик бербейт. Жерлерди өткөрүп берүүчү бенефициарлар акырында начар өндүрүмдүүлүккө дуушар болот бул жерлерди өткөрүп бергенден кийинки кызматтарды колдоонун жоктугу кесепетинен.

	Жарандык кодекс (1997-ж.)		Жарандык кодекс өзүнүн жоболоруна ылайык болгондугуна карабастан, гендерлик-бейтараптык, жергиликтүү тажрыйбалар, кайсыл жерде эркектер үйдүн башчысы болуп саналганда, жерге байланыштуу келишимди оорлотот, өзгөчө күйөөсү чет жакта иштеп жүргөн учурда.
	Айыл чарба жерлерин башкаруу боюнча мыйзам (2001-ж.)		Мыйзам өзүнүн жоболоруна ылайык болгондугуна карабастан, гендерлик-бейтараптык, аялдардын укуктарын сактоону камсыз кылуучу жоболор дагы да жетиштүү тажрыйбалык колдонуучу далилдерди ала элек, бул жер участогун/үлүшүн бөлүү боюнча так түзүлгөн критерийлеринин жана бекитилген процедураларынын жоктугунун же жер үлүшүнүн механизмдеринин жоктугунун кесепетинен.

АФА МҮЧӨЛӨРҮ ТАРАБЫНАН ТӨМӨНКҮ МАМЛЕКЕТТЕРДЕ АНЫКТАЛГАН ИЗИЛДӨӨЛӨР ЖЫЙЫНТЫГЫ

1. Кичи фермерлердин жер, токой жана балык ресурстарына (Непал, Мьянма, Кыргызстан) ээлик кылуу укугун колдоодо нормативдик-укуктук базанын жаңы демократиялык шарттардын жоктугу. Жакында түзүлгөн демократиялык Азия өлкөлөрүндө акыркы 15 жылда жер, токой жана балык запастарына ээлик кылууда жалпы саясий базанын балким бул жетишпестиги. Непал жана Мьянма экөө тең эгемендүүлүккө ээ болгондон кийин мурдакыдай эле өздөрүнүн конституцияларын иштеп чыгуу жана бүтүрүү процессинде. Непалдагы фермерлер тобу кембегал фермерлердин жери жоктугун жана башка маселелерин чечүү үчүн алардын Конституциясы ЖБЖПга ылайык келүүсүнүн маанилүүлүгүн камсыздоону макул көрүшүүдө. Ошол эле учурда мамлекетте инфраструктураны жана калкты жайгаштыруу аймактарын, өндүрүмдүүлүктү, коргоонуну аныктоого жардам берүү үчүн Филиппинде азыркы күнгө чейин жерди пайдаланууну пландаштыруучу жана башкаруучу улуттук мыйзам жок.

2. Бири-биринин мыйзамдарын, эрежелерин жана жоболорун кайталоо өнүгүү артыкчылыгынан адаштырат (Бангладеш, Мьянма, Непал, Кыргызстан, Филиппина, Камбоджа). Жалпы азия өлкөлөрүндө жер боюнча чыр-чатак арыздануулар кичи фермерлер жана жокорку дээңгелдеги ишкерлер ортосунда күчөйүүдө. Көптөгөн чыр-чатактар азык-түлүк коопсуздугун камсыздоодо мамлекет тарабынан айлана чөйрөнү, айыл чарбасын жана балыкчылыкты өнүктүрүүгө инвестициялоону колдобогондугунан чыгууда. Бангладеште улуттук азык-түлүк саясаты боюнча иш планы жана мамлекеттик инвестициялоо планы азык-түлүк коопсуздугу жана өнүктүрүүсү боюнча комплекстүү стратегиясын түзө жана ишке ашыра алган эмес, ошондой эле кичи өндүрүүчүлөрдүн жана аз камсыз болгон топтордун укугун камсыздай алган эмес. Филиппинде болсо, айлана чөйрөнү жана жаратылышты коргоо департаменти (АЖКД) айлана-чөйрөнү бузуулудан сактоо жана аймактарды коргоо, ошондой эле тоо кендерин казып чыгаруу жана башка өндүрүүчү өнөр жайларды жөнгө салуу иш чаралары боюнча карама-каршы программаларды ишке ашырууда.

Ар түрдүү мекемелердин ушундай карама-каршы программаларын аткаруу Камбоджа жана Кыргызстанда да болуп жатат.

3. Жерге жана ресурстарга байланыштуу кедей айыл секторлорунун ортосундагы чыр-чатак доолор (башкача айтканда фермерлер ЖШге (жеке шериктерге) каршы, токойдогу жашоочулар

ЖШге (жеке шериктерге) каршы жана башкалар). Филиппинанын жана Индонезиянын кээ бир аймактарында жерге ээлик кылуу чараларын жана каражаттарын бирге алып баруусу бар. Жер реформасы жүргүзүлүп жаткан кээ бир аймактарда талап кылынган белгилүү чекте жайгашкан же түп аталары жашаган жерлер табылган. Жергиликтүү элдер же токой чарбасын башкарган башчылар тарабынан башкарылган фермерлер айыл чарба жерлерин коммерциялык максатта алмаштырып, жыйынтыгында токой жерлерин ээлеп алуу үчүн жылып (көчүп) кеткен фермердик коомдор бар. Карама-каршы талаптарды чечүү үчүн эч кандай так механизмдер иштелип чыккан эмес.

4. Жерди иштетүү системасында жооптуу башкарууну киргизүүдө мыйзам чыгаруучулардын, жеке менчик компанияларынын катуу каршылыгы (Филиппина, Индонезия, Непал, Бангладеш) жөнгө салынууда. Жер, токой жана балыкчылык байлыктарын өз пайдасына ойлогон мыйзам чыгаруучулар албетте жакыр жашаган катмардагы фермерлердин мыйзамын өткөрүүгө каршылык көрсөтүшөт. Бул ресурстарды колдонгон жана ижарасын караган жана көзөмөлгө алган саясатка жеке компаниялар да каршы чыгышы мүмкүн. Филиппиндеги Давао провинциясындагы банан өндүрүүчү да айыл чарба мекемелеринин келишиминин мыйзам долбооруна массалык маалымат каражаттары аркылуу каршылык көрсөткөн.

5. Жерди башкаруу жана пайдалануу маселелери олуттуу жана токтоосуз чечилиши керек. Азия өлкөлөрүндө жер ресурстарын башкаруу системасы паракордукка, бюрократизмге жана жерге ээлик кылуу инструменттеринин бири-бирин кайталоосуна айланган, ошол эле учурда бир-бири менен чатакташкан мекемелерге менчик укуктарына жана акча алуу укуктарына тийиштүү ар кандай иш кагаздарын (документтерин) бөлүштүрүү жүктөлгөн. Бул бир-бирине каршы келген талапка туш кылат, жалгыз жакыр топтордун зомбулукка туш болушуна жана көчүп кетишине алып барат. Ошол эле учурда чоң айыл чарба жерлериндеги банан, ананас, кант кызылча плантацияларында иштеген өндүрүүчүлөргө инвестиция берүү көбөйтүлгөн. Ушул жерлерди кичи өндүрүүчүлөргө кайрадан бөлүштүрүп берүү жана айыл чарба жерлери менен камсыз кылуу максатында бөлүп берүү азык-түлүк коопсуздугун камсыздоого бир кыйла даражада коркунуч пайда кылат.

6. Азияда аялдар үчүн коопсуз жерге ээлик кылуунун саясий чени жетишсиз. Азияда айыл чарба өндүрүшүндө аялдардын салымы 80% га жакынын түзөт, бирок адатынча алар жерге менчик ээси укугуна жана тейлөө укугуна ээ эмес. Аялдарга карата коопсуздук чараларын камсыз кылуу саясий чаралар,

мамлекетке кызмат көрсөтүүдөгү гендерлик сезгичтик жана инфраструктура аркылуу түзүлөт, ошондуктан, бул болгону адилеттүүлүк.

7. Жер жана ресурстарды башкаруунун түзүлүшүн кайрадан карап чыгуу жана кайрадан жасоо зарыл. Азия өлкөлөрүндөгү коомдогу бюрократиянын башчылары үчүн бул үстүнкү катмардагылардын жана барктуу адамдардын коомуна тийиштүү болуусу тенденция болуп эсептелет. Ошентип алардын өз пайдасын ойлогон кызыкчылыктары алардын башкаруучулук чечимдерине таасир этет. Андан сырткары, азыркы өкмөттүк мекемелер жер, балык жана токой байлыктарын башкарууга байланышкан бөлүштүрүүгө же аларды туруктуу пайдаланууну башкарууга жалпы негиздери жок. Программалар жана түзүлгөн мыйзамдар ЖБЖПнын максаттарына туура келбейт, анткени алар ар кандай тармактардагы ээлик укуктарын тааныгысы келбейт же анчалык урматтабайт.

Ошондой эле бар маалыматтар боюнча өкмөттөгү бюрократиялык чөйрө өздөрүнүн шайлоочуларынан жер бөлүштүрүүнүн жана менчиктерүүнүн колдонмолору (программалары) жөнүндөгү маалыматтарды жашырын келишүүдө.

АЗИЯНЫН КИЧИ ФЕРМЕРЛЕРИНИН ҮЙ-БҮЛӨӨЛӨРҮ ҮЧҮН ЖЭПЖБПНИН МААНИЛҮҮЛҮГҮ

Белгилеп айтканда адам укуктарын, азык-түлүк коопсуздугун, жакырчылыкты жоюуну, жашоо үчүн туруктуу каражат менен камсыздоону, социалдык туруктуулукту, коопсуз турак жайды, айыл чарбасын өнүктүрүүнү жана экономикалык өнүгүүнү ишке ашырууда жер, балык жана токой ресурстарына ээлик кылууну жоопкерчиликтүү башкарууну камсыз кылууда бул ЖБЖП борбордук мааниге ээ деп таанышат (ААУ), 2012-ж.

Бирок бул милдеттуу юридикалык документ болуп эсептелбейт, 2015-жылдын август айында болгон регионалдык семинарда АФАнын мүчөлөрү жана

өнөктөштөрү жерге ээлик кылууну камсыздоо үчүн күрөшүүдө ЖБЖПнын керектигин тастыкташты. Элдин жакыр катмарына тийиштүү саясатты, өзгөчө жерлерди кайра бөлүштүрүүдөгү жана башкаруудагы чаралар ишке ашырууга жана аткарууга өкмөттү чакырууда ЖБЖП жаңы кадам экенин алар көрүп турушат.

Бангладеш, Камбоджи, Индонезия, Кыргызстан, Монголия, Мьянма, Непал жана Филиппиндеги АФАнын башчы фермерлери айыл-чарбасын плантациялоо үчүн, токойлорду кесүү жана кең байлыктарды алуу үчүн кантип көптөгөн аял жана эркек фермерлердин, жергиликтүү жашаган элдердин укугун тепселенип, коммерциялык баскынчылар тарабынан жерлери басылып алынып жаткандыгын билишет. Бангладештеги көмүр казып алуучу Phulbari долбору; Жэкономикалык жер концессиялары (ЭЖК) аталыштагы Камбоджа өкмөтү тарабынан “жерди басып алуу”; Монголияда жайыттар үчүн фермерлердин талаш-тартышы кагылышууга алып келиши; Бардык Филиппин аралы боюнча никелдин казылып алынышы.

Улуттук жер укуктары боюнча форумдун (УЖУФ) фермерлеринин башчылары жана ОсОО Борбодук чай кооператив федерациясы ЖБЖП өкмөттү бизди Непалдын жери жок тургундары экенин таанууда жана алардын бар экен танбаш үчүн аларды эсине келтирүүгө жардам берет деп айтышкан. Непалдагы фермерлер ЖБЖП өкмөттөгү кызматкерлер жана фермерлердин арасында жерге ээлик кылуучу укуктарды орнотуу принциптери тууралуу маалыматтарды таратууну колдонууну чечти.

Ошол эле учурда, Индонезия, Филиппин жана Вьетнамдагы АФА мүчөлөрүнүн арасындагы фермерлердин жетекчилери жер, токой жана башка ресурстарды пайдаланууга, көзөмөлдөөгө, чечим чыга-

рууга жана башкарууга мүмкүндүк алуу үчүн, азык түлүк көзкарандысыздыгын жылдырууда жана мамлекеттин, коомдун укугун жылдырууда ЖБЖПнын салымын барлыгын белгилешти,

Монголиядагы жана Вьетнамдагы фермерлер тарабынан ЖБЖП алардын экономикалык өнүгүүсүнө, кичи фермерлердин улуттук, жада калса аймактык азык-түлүк коопсуздугун бузбаган, жардам көрсөтүүчү колдонмо катары каралган.

ЭЭЛИК КЫЛУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ МАСЕЛЕЛЕРИН ЖӨНГӨ САЛУУДА ЫКТЫЯРДУУ ЖЕТЕКЧИЛИК ПРИНЦИПТЕРИНЕ ЖАРДАМ КӨРСӨТҮҮДӨГҮ КӨЙГӨЙЛӨР

Ыктыярдуу жана салыштырмалуу жаңы колдонмо менен алардын стратегиялар же программалар катары бекитилишин жалпыга түшүнүктүү кылуу үчүн фермерлердин, балыкчылардын, жергиликтүү калктын, айылдык аялдардын жана башка кедей айыл топторунун жерге ээлик кылуу укуктарын коргоо жана аларды кепилдөөгө жардам берүүдө көп иш талап кылынат.

Ошентип, эл аралык стандарттар, алардын ичинде ЖБЖП социалдык реформалардын жана адилеттүүлүктүн негизинде түзүлгөн жакшы жер стратегияларын түзүүдө өкмөттөргө жардам көрсөтө алат деп АФА эсептейт. Аларды алдыга жылдырууда жеңүүнү талап кылган кээ бир көйгөйлөр:

1. Саясатчылар, жаратылыш ресурстарынын менеджерлери жана фермердик топтор арасында ээлик кылуу жана пайдалануу маселелерин жөнгө салууда ыктыярдуу жетекчилик принциптери тууралуу төмөн деңгээлде кабарлар болуусу. 2012-жылдын май айында айыл чарба атташелери ЖБЖПны жактырышкандан кийин, талкуулоо алардын өлкөлөрүнө кайра жеткирилген жок. АФА сыяктуу фермерлердин уюмдары жана ANGOС жана RECOFTС сыяктуу өкмөттүк эмес уюмдар ЖБЖПны талкуулоо жана пайдалануу, жерге жана ресурстарга болгон

саясаттарды жана программаларды карап чыгуу үчүн өкмөттөрдү жана башка кызыкдар тараптарды, өзгөчө фермердик топторду тартуу боюнча чоң маселени чечүүнү өзүлөрүнө алууда.

2. Азырынча расмий эмес түрдө жүргүзүлүүдө же өкмөттөр тарабынан колдоого алынбай келет; демек, ЖБЖПны кабыл алуу приоритетте жана бюджетте эмес. Балким, колдонмо тууралуу кабардар болгондуктан жоктугуна байланыштуу азык түлүк коопсуздугу жана туруктуу тиричилик кылуу боюнча колдонмо бул жетекчилик принциптерине жетүүнүн зор маанилүүлүгү тууралуу кабардар болуунун деңгээлин жогорулатуу боюнча жалпы улуттук программаны иштетүүгө, ресурстарды башкарууга жооп берүүчү өкмөттүк мекемелер иш алып барууга шашпоодо.

3. Жер менчигинин жана жер пайдалануунун реалдуу абалы тууралуу маалыматтын табылышына мүмкүн болуу кесепетинен өкмөттөр ЖБЖПны баалоо инструменти катарында пайдаланууну каалабашы мүмкүн. Камбоджа, Бангладеш жана Непал фермерлери бул эскертмени билдиришти. Алар айтышат, жергиликтүү топтор өзүлөрүнүн укуктары жана милдеттери тууралуу, ал турсун жер жана башка табигый ресурстарынын үстүнөн болгон алардын ролдору жана жоопкерчиликтери тууралуу өзүлөрүнүн өкмөттөрү тарабынан көбүрөөк караңгылыкта (билбестикте) кармалат. Мисал үчүн, Камбоджада, жер экономикалык концессиясы жөнүндө өкмөттүн отчету байкалып турат, чоң эмес кхмер фермерлерден чындыгында тартып алынгандан айырмаланат. Филиппинде жерге ээлик кылуу, ошону менен бирге базарлар инвестициялар, салык салуу жана баалоо боюнча маалыматтарды алууда жана алдын ала жарыялоодо үчүн саясий негиз алсыз.

4. Өкмөт алардын ылайык келүүчү юрисдикцияларын «курчоого алууда». Көптөгөн бюрократиялардын арасындагы тенденция болуп кандайча жерди пайдалануу жана башкаруу, жер реформалар, токой чарбасы, балык кармоочулук жана айыл чарбасы менен иришкен ар түрдүү мекемелер алардын юрисдикцияларынын үстүнөн «территориалдуу» болуп эсептелип калгандыгында.

Ошентип, алардын кылган иши баалана турган биргелешип талкуулоолордон качуу тенденциясы бар. Демек, ЖБЖП тууралуу ар түрдүү деңгээлдердеги ар түрдүү мамлекеттик мекемелердин катышуусундагы талкуулоолор кылдаттык менен пландаштырылышы керек.

5. Билимсиздик жана фермерлердин билимдеринин төмөн деңгээли; азыркыга чейин ЖБЖПнын которулган версиясынын жоктугу. Сабатсыз жана англис тилинде сүйлөбөгөн аудиторияга түшүнүктүү

жөнөкөй, бирок эффективдүү маалыматты таратуу материалдарынын иштелип чыгышы зарыл. Демек, ЖБЖПнын которуу үчүн өкмөттүк/өкмөттөр аралык колдоо керек.

6. Тоолуу, жээк жана башка жетүүсү кыйын жайлар сыяктуу алыскы айыл аймактарына ЖБЖПнын кантип жеткирүү керек. Кээ бир өлкөлөрдүн (Камбоджа, Вьетнам., Монголия, Кыргызстан, Непал) фермерлеринин башчылары алыскы провинциялар жана кыштактар, өзгөчө жакшы жол түйүндөрү жок тоодогу айыл кедейлерине алар кантип жетүүсүнө кам көргөндөрүн билдиришти.

7. Жерди башкарууда жер укуктарын реституциялоо, пост-климаттык кырсыктар жана ишенимдүү айыл инвестициялар сыяктуу башка жаңы чакыруулар ошондой эле кедей айыл секторлорун өз укуктарынан жана жерге жана табигый ресурстарга жетүүсүнөн ажыратпай чечилиши зарыл.

ЖБЖПнын АЛГА ЖЫЛЫШЫНДАГЫ МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨР.

Ошого карабастан, принциптерди алга жылдыруу үчүн бир нече мүмкүнчүлүктөр ошондой эле аныкталган, атап айтканда:

1. ЖБЖП жаңы документ, демек кызыгуу болот. ЖБЖП иштеп жаткан мыйзамдарды жана программаларды жана кайра кароону баалоо үчүн кайра жаңыртылган платформаны камсыз кылат.

Ээлик кылууда башкаруунун тегерегинде талкуулоонун калыбына келүүдөгү жаңы перспективаларын көрүп, ЖКУ жана өнүгүү боюнча партнерлору ЖБЖПнын жактыруусу менен өкмөттүн аткаминерлери жана мыйзам чыгаруучулар менен консультацияларды, семинарларды жана диалогдорду уюштурууну башташты. Көп чечим кабыл алуучу кишилер үчүн бул эл аралык колдонмо жөнүндө билүү жана жакыр кызыкдар тараптардын жерге жана ресурстарга байланыштуу көйгөйлөрүн оң чечим кабыл алуу багытында талкуулоо максат болуп эсептелет.

2. Жерге жана ресурстарга болгон саясатты ЖБЖПнын алкагында кароону же түзүүнү жүргүзүү.

Бардык региондордо саясаттын обзорлору болуп жатат, аларга АФА фермерлердинин уюмдары катышып жатышат. Непал жаңы Конституцияны иштеп чыгуу процессинде турат. Кыргызстандын айыл чарба жана токой саясаты кайрадан кароо үчүн турса, ал эми Мьянманын жерди пайдалануу саясатынын долбоору кароодо. Филиппинде Улуттук жер пайдалануу мыйзамынын өтүүсү жакындап келе жатууда. Индонезия община жерлеринде сертификацияны турмушка ашырууну жана жерлерди бөлүштүрүү жана талаш тартыштарды чечүү боюнча төрт министрликтин биргелешип жөнгө салуусун сүрөөдө.

3. ЖБЖПны алдыга жылдыруу үчүн өкмөттөр аралык өнөктөштөрдү колдоо жана өнүктүрүү. Азыркы кезде Азык-түлүк жана айыл чарбалык уюм (ФАО) кызыкдар тараптардын кабардар болгондугун жогорулатуу боюнча бир нече улуттук семинарларды өткөрүү боюнча Пакистан, Монголия, Непал жана Мьянма өкмөттөрү менен иш алып барууда. Непалда ЖБЖПнын пландарына туура келүүчү жер ресурстарын башкаруу үчүн программалык камсыздоону иштеп чыгууга практиктер тартылган. Мьянмада окуу материалдары иштелип чыккан жана алар ЖКУ тарабынан ЖБЖПны пайдаланууну жогорулатуу үчүн пайдаланууда. Өнүгүү боюнча Германиялык эл аралык кызматташтык коому (GIZ) сыяктуу башка шериктер Филиппиндеги ӨЭУ азиялык коалициясына (ANGOK) саясаттын үч изилдөөсүн жүргүзүү үчүн жана ЖБЖП боюнча регионалдуу жана улуттук семинарларды өткөрүүгө жардам көрсөткөн. Адамдар жана токойлор үчүн (RECOFTC) Центри «Токой ресурстарына ээлик кылуучу системаларды жогорулатуу жана башкаруу» темасында Азиядагы токой пайдалануу топторунун коомдоштуктар арасында окуу иш чараларын өткөрүштү. Эл аралык жер коалициясы ЖБЖПны жалпыга түшүндүрүп берүү боюнча аракеттерди колдоого умтулат.

4. ЖБЖПдан кабардар болуу жана иш жүзүнү ашырууну жогорулатуу боюнча улуттук лидерлердин жана уюмдардын милдеттенмелери.

Филиппиндер үчүн ЖБЖП боюнча баштапкы маалымат кампания үчүн көп тараптуу техникалык жумушчу тобу (ТЖТ) түзүлгөн. Бул ТЖТу, өкмөттөн кээ бир союзниктерди тартуу менен, башка ЖКУ, илимий чөйрө жана өнүгүү боюнча партнерлерге кызыкдар тараптар менен төрт мульти-консультацияларды бирге уюштурду. ЖКУ жана эксперттер даярдаган үч саясий изилдөөлөр, тандалып алынган жер мыйзамдары жана ээлик кылууну башкаруу, сунушталып жаткан улуттук жерди пайдалануу акты жана айыл чарбасына бөлүнүүчү жоопкерчиликтүү инвестиция принциптери каралуучу консультациялардын учурунда көрсөтүлдү. Монголияда ЖБЖП боюнча пландаш-

тырган тренингдерди жана консультацияларды иш жүзүнө ашыруу үчүн өкмөттөн, илимий чөйрөлөрдөн жана жарандык коомдон ар түрдүү кызыкдар тараптардын катышуусу менен улуттук жумушчу тобу түзүлгөн.

5. Ачык жана айкын өкмөттөр. АФАнын камбоджалык жана индонезиялык катышуучулары жарандык коом уюмдары (ЖКУ) менен диалог жүргүзүү үчүн кээ бир өкмөттүк мекемелер ачыгыраак болуп калгандарын кабардашты. Камбоджиялык чиновниктер ЖКУ жана ФАО менен бирге ЖБЖПны жалпыга түшүндүрүп берүүгө катышууга умтулуп калышты.

6. Кичи фермерлердин ээлик кылуу укуктары үчүн ылайыктуу саясаттагы потенциалдуу өзгөрүүлөр үчүн келерки шайлоолор. Мьянмада, Камбоджада, Монголияда жана Филиппинде улуттук жана жергиликтүү шайлоолор жакындап калды. Кедейлердин кызыкчылыгы үчүн саясаттын кабыл алынышына жана программалардын турмушка ашырылышына кепилдигин берген орунга жооптуураак кызматкерлерди дайындоо бул кичи фермерлер үчүн кубаттуу мүмкүнчүлүк. ЖБЖП жер, балык жана токой ресурстарына ээлик кылуунун жооптуу башкаруу боюнча талапкерлердин жактоочулугун ченөө үчүн пайдаланса болот.

7. Күчтүү жарандык коомдордун кыймылдары ЖБЖПны коргоого даяр. ЖБЖП тууралуу кабардар болуу деңгээлин жогорулатуу боюнча алдын ала жумуш ЖКУ тарабынан Бангладеште, Камбоджада, Филиппинде, Мьянмада жана башка өлкөлөрдө жа-

салган. Аналитикалык жазмалар, сунуштар жана тармактык консультациялар сыяктуу алгачкы документтер жасалган. Фермердик уюмдар канткенде алар ресурстарды башкаруу боюнча программаларды иш жүзүнө ашыруу жана саясатта баалоо боюнча колдонмону жогорулатууну үйрөнүүгө кызыкдар.

АЗИЯ ФЕРМЕРЛЕР АССОЦИАЦИЯСЫНЫН МҮЧӨЛӨРҮНҮН СУНУШТАГАН АРАКЕТТЕРИ

1. Көп тараптуу катышуулар үчүн саясат тармагындагы жалпыга жеткиликтүү материалдарды иштеп чыгуу жана изилдөө. ЖБЖПны жергиликтүү тилдерге которуу жана жайылтуу Азия Фермерлер Ассоциациясынын Бангладеш, Камбоджа, Индонезия, Кыргызстан, Непал, Монголия, Мьянма, Филиппина жана Вьетнамдагы мүчөлөрүнүн ишинин артыкчылыктары болуп саналат.

ЖБЖПнын сунуштарды түзүү үчүн иштеп жаткан саясатты кароодо коомдук кызматтарды колдоо үчүн ишке ашырылышы да мүмкүн. Ресурстарга

жумшалуучу чоң масштабдагы инвестициялар

боюнча ЖБЖПны тескерисинче фермерлердин, балыкчылардын, айыл жергесиндеги аялдардын жана жергиликтүү калктын укуктарын коргоо мындар ары изилдөө саясатынын маанилүү бир тармагы болушу мүмкүн.

2. ЖБЖП боюнча милдеттендирмелерин улуттук, субаймактык, жергиликтүү, жана көп тараптардын катышуусу алдында улантуу жана кеңейтүү. Фермердик топтор ЖБЖПны өзүлөрүнүн өкмөтү жана жада калса жеке менчик сектору менен талкуулашуу жана өз ара аракеттешүү үчүн жаңы жылдыруу орду катары пайдалана алышат. Жасала турган кээ бир иш-чаралар:

а. Кичи менчик ээлеринин ээлик кылуусунун коопсуздугун жогорулатуу жана ЖБЖПнын саясатка ылайык келиши үчүн бул жолугушуулардын/консультациялардын жыйынтыгы боюнча макулдашылган биргелешкен милдеттендирмеге мониторинг жүргүзүү.

б. Сүрөө аркылуу учурдагы саясатка ЖБЖПны инте-

грациялоо.

в. ЖБЖП боюнча кабардар болуусун жогорулатуу боюнча өкмөт менен биргелешкен программаларды өткөрүү.

г. ар бир өлкөдө ЖБЖП боюнча техникалык иш топторун түзүү.

д. ЖБЖП боюнча өкмөттүк процесстерде коомдук катардагы мүчөлөрдүн катышуусун жана коомдук жарандык уюмдардын катышуусун камсыздоо.

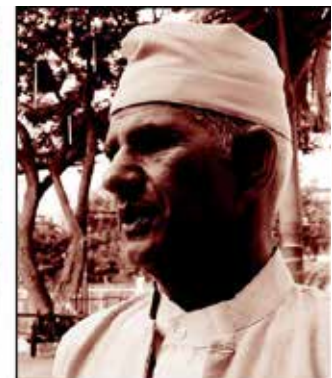
3. Кичи жана көп тармактуу топтордун арасында потенциалды өстүрүү боюнча семинарларды өткөрүү. Окутуу боюнча иш-чаралары кийинки темалар боюнча ЖБЖПны айлана чөйрөнү коргоо, суу ресурстарын жана коомду башкаруу, жерлерди салттуу башкаруу, айыл-чарбасындагы инвестициялар, тоокен өндүрүү өнөр-жайы, жыгач даярдоо жана башкалар).

Көп тармактуу тренингдерди уюштурууда (мисалы, фермерлердин биригүүсү, айыл чарба жумушчуларынын, жеке шериктердин, малчылардын, балыкчылардын, аялдардын, башкалардын арасында) ээлик кылуу боюнча каршы суроолорду кеңири талкуулоо, жерлерди жана ресурстарды башкаруу маселелери боюнча бүтүн анализди жана сунушту түзүүгө алып келет.

4. Маалыматтарды интенсивдүү жайылтуу

а. Жапа чеккен же ээлик кылуу жана пайдалануу маселелерин жаман кабыл алуусун жеңүүдө ийгиликтүү тажрыйба алган, кичи фермерлерден маалыматтарды топтоо жана тематикалык изилдөөлөрдү даярдоо бардык өлкөлөрдө, ошондой эле аймактарда алмаштырылышы мүмкүн.

б. Жер, балык жана токой ресурстарын башкарууга байланышкан маалыматтарды жана тажрыйбаларды жайылтууда ММК жетектеген жана коомдук байланыштарды пайдалануу. Ошондой эле, жерге ээлик кылган кичи фермерлердин кепилденген укуктарына жетүү үчүн, ЖБЖПнын контекстин жана анын маанисин түшүндүрүү максатында массалык маалымат каражаттары үчүн брифингдер жасалышы керек.

в. Өкмөттөрдүн ЖБЖПнын саясатына туура келүүсүн текшерүү үчүн төмөнкү уюмдар үчүн мониторинг жүргүзүү жана баалоо куралдарын иштеп чыгуу.

5. ЖБЖПны колдонуу боюнча жергиликтүү, улуттук жана аймактык деңгээлде кампанияларды уюштурууну улантуу. Көп өлчөмдөгү каражаттарды бул талап кылып турган учурда, ресурстарды начар башкаруудан жапа чеккен өкмөттүк жана кызыктар тараптар ортосундагы диалогду колдоо үчүн пайдалуу салым катары ар тараптуу өнөктөштүктүктү караса болот. Өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр, айрыкча ААУ (ФАО) жана АӨЭФ (айыл-чарбаны өнүктүрүү боюнча эл аралык фонд) мамлекеттик министрликтер жана төмөнкү топтор ортосундагы өнөктөштүк мамилесин тартипке келтирүүгө болгон мамилени камсыз кыла алат.

ШИЛТЕМЕЛЕР

1. Фермерлердин үй-бүлөөлөрүнүн укуктарын камсыз кылуу үчүн улуттук азык-түлүк коопсуздук контекстинде жер, балык жана токой ресурстарын пайдалануу жана аларга ээлик кылуу маселелерин ыктыярдуулук менен жөнгө салууну башкаруу принциптерин жалпыга түшүнүктүү кылып берүү жөнүндө регионалдык алмашуу семинарынын материалдары, 5-7-август, 2015-ж., Мьянма, Азия фермерлеринин ассоциациясы.

2. Бангладеш өлкөсүн изилдөө: жер, балык жана токой ресурстарына улуттук азык-түлүк коопсуздук контекстинде Бангладештеги фермерлердин кыска отчету, 2015-ж., Kendrio Krishok Moitree (ККМ).

3. Камбоджа өлкөсүн изилдөө: Камбоджада жер, балык жана токой ресурстарына ээлик кылуу жана пайдалануу боюнча кыска маалымдоочу документ, 2015-ж., фермерлер жана экологиялык тармак (ФЭТ).

4. Кыргызстан өлкөсүн изилдөө: Улуттук азык-түлүк коопсуздук контекстинде жер, балык жана токой ресурстарын пайдалануу жана аларга ээлик кылуу маселелерин ыктыярдуулук менен жөнгө са-

лууну башкаруу принциптери жана Кыргыз Республикасындагы жерге ээлик кылууну башкаруунун кээ бир аспектери, 2015-ж., Суу пайдалануучулар ассоциациясынын союзу (САВП).

5. Улуттук азык-түлүк коопсуздук контекстинде жер, балык жана токой ресурстарын пайдалануу жана аларга ээлик кылуу маселелерин ыктыярдуулук менен жөнгө салууну башкаруу принциптери, Бириккен Улуттар Уюмунун Азык-түлүк жана айыл чарба уюму (ААУ), Рим, 2012-жыл.

Авторлор жөнүндө маалымат

Жазуучулар: Марисель Алможуела-Толентино
Конрад С. Толентино

Редакторлор: Эстрелла Пенуниа, кенже Марсиано
Вирола

Вёрстка жана басып чыгаруу: Бебс Павиа, Арт Энджел Принтшоп

Сүрөттөр: АФАнын сүрөт сакталуучу банкынан алынган

ЭЛ АРАЛЫК ЖЕР КОАЛИЦИЯСЫНЫН

Колдоосу менен АФА тарабынан басып чыгарылган Айыл чарбасын туруктуу өнүктүрүү боюнча Азия фермерлеринин ассоциациясы (АФА)

1108 Филлипина, Кесон ш., Лойоло-Хайтс, Сальвадор 59 С көч., Өнөктөштүк борбору, 206-кабинет.
Тел.: (+632) 436 4640

Электрондук адрес: afa@asianfarmers.org

Вебсайт: www.asianfarmers.org Facebook: [afa@asianfarmers.org](https://www.facebook.com/afa@asianfarmers.org) Twitter: [asianfarmers](https://twitter.com/asianfarmers)

7-бөлүм, 3-номер, 2015-жылдын сентябрь айы

МАЗМУНУ/СОДЕРЖАНИЕ

Рассматривая леса и фермерские хозяйства вместе: Поддержка прав и достойного существования лесохозяйственных и сельскохозяйственных производителей в Азии	1
Фермерлердин үй-бүлөөлөрүнүн жерге ээлик кылган укуктарын коргоо үчүн жер ресурстарын башкаруунун жетектөөчү принциптерин (ЖБЖП) илгерилетүүдөгү тоскоолдуктар жана мүмкүнчүлүктөр	13

Редакциялык Кеңеш:

Кожоев Э. И. – Кыргыз Республикасынын СПАлар
Союзунун төрагасы
Кадырбеков А. И. – Суу чарба департаментинин
СПАларды колдоо бөлүмүнүн башчысы
Кошматов Б. Т. – «Экинчи ички чарбалык сугат
долбоору үчүн кошумча каржылоо» долбоорун
ишке ашыруу бөлүмүнүн директору
Жаанбаев К. – «Экинчи ички чарбалык сугат
долбоору үчүн кошумча каржылоо» долбоорун
ишке ашыруу бөлүмүнүн координатору
Манченко Н. – Башкы редактор

Уюштуруучу: Кыргыз Республикасынын Суу
пайдалануучулар ассоциацияларынын Союзу
Дареги: Кыргыз Республикасы, 720020, Бишкек ш.,
Камская көчөсү, 6, каб. 107
Тел.: 0 (312) 56-45-86, факс: 0 (312) 56-45-86,
e-mail: wua.union.kg@mail.ru
Терген жана дизайнды тарткан: Токталиев М.
Бул басылыш бекер таратылат.
Бюллетень жылына 4 жолу чыгат.

Будни АВП / АВП күндөлүгү

Очередной номер журнала выпущен при поддержке проекта Всемирного Банка «Второй проект внутрихозяйственного орошения. Дополнительное финансирование». Позиция автора может не совпадать с позицией его работодателя.

“KIRLAND” басмаканасында
басылган
Бишкек ш.
Тел.: 0 (312) 630 110
Нускасы: 1500 экз.